

TÄIUSLIK

hobune

Isegi Homeros ja Xenophanes on lusitaania hobust oma teostes ülistanud, sest tegemist on õilsa kõrgaadli tööga. Lähemalt pajatab Portugali hobusekasvataja krahv Luis de Sousa Cabral.

TEKST FRANCO FAGGIANI – FOTO STEFANO SCATA

VÄLE KUI GASELL, KIIRE KUI gepard, julge kui lõvi. Neid sõnu võib uskuda, kui need lausub soojal toonil rahulik maa-mehest džentelmen Luis de Sousa Cabral, sest ajaloolise Alentejo südames paikneva hobusekasvatuse Coudelaria Ervideira silmapaistev omanik treenib suursuguseid lusitaania hobuseid isiklikult nii veretuteks Portugali *corrida*deks kui ka ratsavõistlusteks. “Kõigest 47 aastat alles,” lisab mees kerge irooniaga. Ja veel – ta on juba 20 aastat rahvusvahelise tõuaretajate assotsiatsiooni president ehk täpsemini just selle Portugali sametkarvalise hobusetõu assotsiatsiooni president. Ta on ka Studbooki komisjoni president, see komisjon kujutab endast väga rangete kriteeriumite järgi koostatud sugutäkkude ja tõumärade registrit. Ja veel on ta kohtunikuks rahvusvahelistel hobusekasvatajate konkursidel, mitmesugustel spordiüritustel ja sõudel, kus peaosas mängib mõistagi lusitaania hobune.

“Üks minu esivanematest, Ervideira esimene krahv, kasvas hobuseid juba 1850. aastal. 1888. aastal võis ta olla uhke juba vaid lusitaani hobustest koosneva talli üle. Ta oli pioneer,” meenutab Luis de Sousa Cabral. Aga miks just lusitaania hobune? “Sest ta on meie hobune. Ta moodustab täisväärtusliku osa meie perekonnast, meie rahvus-traditsioonist, meie ühiskondlikust elust.”

Alentejo piirkond Evora on sajandeid olnud väljapaistev hobusekasvatajate ja põlluharijate paik. Juba loodusuurija Plinius nimetas seda maa-ala Eborra Cerealiseks, mis viitas piirkonna põllumajanduskultuuride rohkusele. Lusitaania hobune oli hädavajalik nii veoloomana kui ka reisimiseks, pealegi sobis ta kokku kariloomadega. Eriti veiste ja här-

gadega. Viimastega suisa geneetiliselt. Nende kahe neljajalgse vahel, kellest on saanud Alentejo sümbolid, on alati olnud omamoodi sõprus ja õige häälestatus, ehkki vanade traditsioonide järgi peaksid nad võitlusareenil olema teineteise vastased. Areenil näitab lusitaania hobune värinaid tekitava uhkusega, mida ta suudab. Hobune seisab külma-vereliselt, oodates liikumatult, kuidas 500 kilo musti muskleid teda otsejoones ründavad, justkui kontrolli alt väljunud vedur. Ta põikab osavalt tantsiskleval sammul sarvede eest kõrvale ja muudab härja uimaseks viimase ümber kiiresti galopeerides. *Corrida* lõpus laseb hobune alati härjal minna, pöörates talle ükskõikselt selja, on tunda suur-sugust kõrkust.

“Hobune on oma loomult sõjakas. Mitte asjata pole teda õnnistatud pikkade jäsemetega. Ratsutada hobusel, kes liikumatult oma tormakat vastast ootab, või pigem – tunda teda enda all värisemas põletavast soovist söösta vastase juurde, see on hindamatu väärtusega kogemus,” räägib Luis de Sousa.

Praegune Ervideira neljas krahv haaras hobusekasvatuse ohjad enda kätte emalt (donna Maria da Luz Amado de Aboim de Sousa Carvalho de Sousa Cabral), kes selle omakorda oli pärinud. “Alguses jagasin äri oma venna Pedroga, siis ostsin mõne aasta eest tema osa välja ja minust sai hobusekasvatuse ainuomanik. Hakkasin hobusekasvatusega tegelema juba väga varakult. Olin vaid 17aastane, kui mu vanaisa usaldas kogu Ervideira hobuseäri vastutuse ja au mulle,” täpsustab Luis de Sousa.

Praegu on Portugali aadlisoost de Sousa Cabrali hobusekasvatust 25 tõumära ja kolm kõrgeima

päritoluga sugutäkk, lisaks sellele terve rivi noori, ühe kuni kolmeaastaseid täkkvarssu ja emasloomi, kes vabalt avarates koplites ringi jooksevad. Noori hobuseid treenitakse vastavalt standarditele, et nad hiljem maha müüa. Hobuse tõuomadused peavad kokku langema ostja nõudmistega. Ühelgi võiduajamisel, sõul, spordivõistlusel, koolisõidul ega ka mitte härjavõitlustel pole juhuslike hobuseid. Distsipliin, mida Ibeeria poolsaarel väga rangelt jälgitakse, torkab silma ka elegantsete vankrite ette rakendatud lusitaania hobuste puhul. Igal aastal sünnib kasvanduses juurde umbes 20 tõutäkk, täites nende tippu jõudnud sälgude kohad, kes on maailma tähtsaimatesse tallidesse laiali viidud.

Milline isend on aga Luis de Sousa südamesse jätnud kõige sügavama jälje? “120 aasta jooksul on siit Ervideira Studist lahkunud palju hobuseid, aga üks, keda me siiani iga päev meenutame, on täkk nimega Xariel, keda rohkem tuntakse Beau-Geste'i nime all.” Miks selline Portugali traditsioonis haruldane nimemuutus? “Sest minu vanaisa kinkis selle täku Nuno Oliveirale – Portugali kõigi aegade suurimale ratsanikule. Ta kinkis hobuse Nunole tänutäheks abi eest, mida viimane oli meie hobusekasvatusele osutanud. Nõnda siis muutis Gran Maestro, nagu kõik Oliveirat kutsusid, täku nime ära, sest oli tähendusrikkast žestist väga liigutatud.”

Oliveira ja Beau-Geste saavutasid edu kogu maailmas, eriti koolisõidus ja ratsasõidu kõrgeimas koolis, kus Oliveira 1960ndatel parim oli. Veel praegugi ei saa rääkida ratsaspordist legendaarset Portugali duetti mainimata. Lusitaania